

A MAGYAR ZSIDÓK LAPJA

5. ÉVFOLYAM, 21. SZÁM
ELŐFIZETÉSI ÁRA:
EGÉSZ ÉVRE 10 PENGŐ
M. K. POSTAI CSEKRSZÁMLA: 19108

ZSIDÓ LAP

MEGJELENIK MINDEN HÉTEN: CSÜTÖRTÖKÖN

1943. MÁJUS 27

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
VII. NAGYATÁDI SZABÓ-UTCA 39.

TELEFONOK: 221-640 227-172

A hazatért és hazatérő munkaszolgálatosok felruházására megindult a gyűjtés

A főváros mellett a vidéknek is ki kell vennie a részét a ruhaneműek gyűjtéséből, mert az eddigi eredmények nem fedezik a szükségleteket. — Szükség van a már bevonult és még bevonuló szegénysorsú munkaszolgálatosok ruhaellátására is.

Csütörtökön délután a Pesti Izr. Hitközség Sip-utcai székházának közgyűlési termében, az oda egybehívott tájékoztató értekezleten hangzott el Stern Samu elnök megnyitó beszédének bevezető szavaiként az örömteljes bejelentés: a határon túl dolgozó munkaszolgálatosaink első csoportjai már megérkeztek az országra és remélhetően, követni fogják őket a többiek is...

Néhány szó csupán... Jönnek... már jönnek!...

Az öröm könnyei a szemekben, a boldogság érzése a szívekben...

Még az este sok-sok családban ki-gyullt az örömteli érzés mécsese...

*

Az elnöki szó még hozzáfűzte:

... A visszatérőknek azonban ruha és fehérnemű és cipő kell... kell azonnal... sürgősen, mert csak így térhetnek vissza otthonaikba...

... Lesz ruha, lesz, lesz! — hangzott fel a lelkesedés szava.

*

A Magyar Zsidók Lapja csütörtökön este megjelent száma a lap élén közölte a felhívást a fővárosi és vidéki zsidósághoz, hogy sietve, sürgősen küldjenek ruhát, fehérneműt, cipőt...

Stern Samu elnök több ezer sürgőnyt küldött szét a tehetősebb hitvestvéreknek, hogy 24 órán belül küldjenek alsó- és felsőruhaneműt a

siputcai, valamint a körzeti gyűjtőhelyekre...

Pénteken este erre hívták fel a papok is a szószékekről a híveket.

E felhívásoknak meg volt a hatása:

A 24 óra el sem telt és megindult az adakozók serege a Sip-utcai gyűjtőközpontba és a többi kerületi gyűjtőhelyre.

*

A gyűjtés sok tekintetben felemelő képeket tárt fel — bár látta volna ezeket az egész magyar zsidóság s benne elsősorban azok, akiknek lelkiismeretéről, mint valami bazaltszik-láról, dermedten és hatástalanul siklik le minden kérő szó. Bár látták volna, mint jöttek kicsinyek és nagyok, gyermekeleányok, tipegő öreg asszonyok, hogy hozták magukkal azt a ruhaneműt, szívükhöz szorított kis batyukban, vagy kézi csomagokban épugy, mint nagyobb táskákban és bőröndökben, milyen lelkendezve jöttek s az adakozó léleknek milyen áldásos fényükkel szemükben... úgy jöttek valamennyien és úgy hozták azt a csomagot, mintha egyenesen a maguk fiának, a maguk testvérének hozták volna.

Hoztak sokat, másnap is, harmadnap is — de nem eleget! Még kell, még sok kell! Adjanak elsősorban és főképen azok, akik eddig még nem adtak, pedig adhattak volna — ezt mutatja a gyűjtési nyilvántartás, de ezt paráncsolja mindenkinek saját lelkiismerete...

A GYŰJTÉS

az összes fővárosi gyűjtőhelyeken erőteljes ütemben indult meg, legnagyobb méretekben természetesen a központi gyűjtőhelyen.

A SIP-UTCÁBAN

bontakozott ki

A Pesti Izr. Hitközség székházának II. emeleti dísztermében van berendezve a gyűjtőhely, ez egyszermind a központi gyűjtőhely is, ide torkollik be a legtöbb adomány útja a fővárosból s ez a siputcai hitközségi székház egész arculatán, de lelkületén is meglátszik.

A hitközség elnökének, Stern Samu-nak táviratai nyomában már szombaton, az ünnep után megélenkült a lépesőház, a folyosók, jönnek az adakozók, érdeklődnek, hol kell átadni a ruhaneműt... és ez a következő napokban egyre élénkebb ritmusokban folytatódik, hozzák, egyre hozzák az adományokat, kis kézi csomagokban és nagy táskákban és a gyűjtés külső képe mögött a gyűjtés belső élete is kibontakozik; látszik, hogy aki amit hoz: ha kevés, ha sok, de szeretettel hozza, szeretettel az emberek iránt, szeretettel a cél iránt, olykor szinte megfesteni valóan megható a kép: egy öreg anyóka jön, hóna alatt a csomaggal, kissé szorongva és mégis nagyon lelkesedve és nem is tudja, hogy ő a maga jámbor egyszerűségében, szerénységében és lelkendező jóságában, a maga adományának parányi voltában: mily példaadó jelenség. Milyen példaadó azok számára, akik „keveset adni restelnek”, de sokat adni nem akarnak és akik a legkülönbözőbb indokolással vagy a legkülönbözőbb indoklás nélkül nem adnak semmit, mérföldekkel elmaradva a

kis öreg anyóka mellett, aki a maga kevesében mennyivel többet ad és Isten kedve szerint való jámborságában oly dusan ajándékozza meg önmagát. De ne beszéljünk most azokról, akik nincsenek itt, vagy mondjuk, akik *itt sínesenek*, mert hiszen esztendőik során sosem voltak, ahol a vallás inspirálta szeretet gyakorlása folyik, ők azok, akik soha sínesenek ottan, mikor a szív kopogtat ajtón és lelkiismereten. Ők most is távol vannak, de jelen vannak azok, akik többnyire és csaknem mindig jelen vannak; jönnek, egyre jönnek, nagyobbára kismemberek, a szívük hozza őket, a kötelességteljesítés hozza őket. Minden tolongás nélkül sorra kerül mindenki, a csomagokat átvesszik, valamennyit nyugtázzák, az adakozók nevét jegyzékbe foglalják. A legtöbb az alsóruha, a legkevesebb a felső, ebben volna a legnagyobb hiány.

A KÖRZETI GYÜJTŐHELYEKEN

(a templomokban péntek este a körzet rab-bija és elnöke fordult kérés szövege a hit-testvérekhez), amelyeket már vasárnap sorra látogattunk, megkapó kép tárult a szemünk elé: a társadalomnak főleg szegényebb rétegeiből sűrű egymásutánban jelentkeztek az adakozók, hogy a hazatért és hazatérőben lévő munkaszolgálatosok részére minél gyorsabban összegyűljön a szükséges holmi.

Egyszerű emberek bámulatos türelemmel vártak arra, hogy a holmikat átvevő és azokról nyugtát adó tisztviselőknél sorra kerülhessenek. Különösen *azokban a körzetekben, ahol túlnyomóan szegénysorsú zsidó emberek laknak, lehetett megfigyelni azt az odavető készséget és megértést, amelytől a templomokban elhangzott szavak hívó szavára megjelentek a gyűjtőhelyeken a hit-testvérek s ruhától és cipőtől kezdve a legkisebb fehérneműig elvittek mindenüket, hogy a gyűjtési akció sikerét a maguk szerény áldozatosságával is elősegítsék.*

A jobb módú emberek adományai az első napokon még nem érkeztek be olyan arányokban, ahogy gondolni lehetett. Remélni kell azonban, hogy ruha- és fehérneműfel-ségüket ők is, akik adhatnak, beszállítják a gyűjtőhelyekre.

De hallottunk egészen egyedülálló, szinte messzire világító példáról is abban a tekintetben, hogy mikép lehet megértéssel és egyéni agilitással szolgálni egy szent ügyet: egy budai hit-testvérünk egymaga *30 teljesen jó, hasznavehető jérfürhát* szedett össze az akció céljára. Egy másik, ugyancsak pasá-reti hit-testvérünk *egész fuvarra való fehérneművel jelent meg a gyűjtőhelyen.*

Külön megemlítést érdemel, hogy a Bosnyák-téri templomkörzetben, ahol péntek este ugyancsak a papi szószékéről fordultak kérés szövege a hit-testvérekhez, várakozáson felüli eredménye lett a felhívásnak. Itt is egyenesen meghatározó volt, hogy főleg a körzet legszegényebb rétege, milyen áldozatkészséget tanúsított. A legtöbb szegény ember sokkal jobb ruhadarabot szolgáltatott be, mint amilyet viselt.

A VIDÉK GYÜJTÉSE

Egyidejűleg azzal, hogy a fővárosban elhangzott a kérés szó, a Pesti Izr. Hitközség Hadviseltek Bizottsága sürgős felhívással fordult az összes vidéki hitközségekhez is, megismételve mindazt, ami a beszámoló értekezleten elhangzott a hazatért és haza-

térő munkaszolgálatosokkal kapcsolatosan. Miután erre a felhívásra a hét elejéig csak igen gyéren érkezett válasz, kedden a Hadviseltek Bizottsága háromszáz sürgönyt küldött szét uggyanazok a vidéki hitközségekhez,

A Hadviseltek Bizottsága női csoportjának felhívása

A munkaszolgálatosok felruházása érdekében folyó gyűjtési akciónak talán legmeghatározóbb megnyilvánulása az az ülés volt, melyet a Pesti Izr. Hitközség Hadviseltek Bizottságának női csoportja hívott egybe.

Schalk Ferenc nyitotta meg az ülést, majd Fábrián Béláné üdvözölte a megjelenteket. Először Vészi Józsefnét, a Pesti Izr. Nőgyűlést elnöknőjét, valamint a körületi nőgyűléteket vezetőit.

— Mikor hosszú hónapok aggodása, néma kétségbeesése után már a boldogság reménye is int felénk — mondotta —, ne felejtjük el azokat a fogadkozásainkat, melyeket a szomorúság percében tettünk, amikor minden áldozatra készek lettünk volna szeretteinkért. Ma még jobban szükség van áldozatkészségünkre, mert a munkaszolgálatosok hazatérése csak úgy lehetséges, ha előzőleg ellátjuk őket ruhával, fehérneművel, cipővel. *Nemcsak a szegényt kell felruháznunk, de a tehetősebbet is, mert a jó módú sem maradhat azokban a ruhákban, melyeket eddig viselt. Ő majd legfeljebb utólag vissza fogja adni a tőlünk kölcsönkapott öltözetet.*

Ezután Fábrián Béla szólt a megjelentekhez.

— Hetek óta tartó megfeszített munkánk nyomán — mondotta — gyűlnek a szeretet-adományok, de őszintén meg kell mondanom: mind ez nem elég, csak az lehet megelégedve az eredménnyel, aki nem ismeri az igényeket, aki nem tudja, mi az, amit tőlünk várnak. Ma már nemcsak azokról van szó, akiknek hazaérkezése egyelőre még nem időszaki, de azokról is, akik már az ország területén vannak, vagy legalább is urban vannak hazafelé. Senkinek a lelkiismerete nem lehet nyugodt, hogy ő megtette a kötelességét. Az a ruha, cipő, fehérnemű, melyet összeszedtünk, ha nem került volna le a testünkről, már itt Budapesten is elvált volna elszakadt volna. Képzeli azokat a ruhákat és fehérneműket, melyek hosszú hónapok megfeszített munkája során sem kerültek le a munkaszolgálatosok testéről. Azt a hatalmas feladatot, mely előttünk áll, nem oldhatja meg egyetlen hitközség, egyetlen bizottság, egyáltalában nem oldhatják meg egyesek. Ennek csak akkor lehet eredménye, ha az egész magyar zsidóság magáévá teszi az ügyet, ha tömegmozgalmommá válik.

Fischer Vilmos rabbi, a múlt világháború volt tábori lelkésze hívta fel ezután a megjelentek figyelmét arra, hogy nemcsak val-

arra kérésük, hogy az összegyűjtött ruha- és fehérneműket azonnal továbbítsák a Sip-utcai kózpontba, ahonnan napról-napra juttatják el az illetékes katonai hatóságokhoz a beérkezett holmikat.

lások hittel bizni, de áldásos lélekkel lehetővé is kell tenni, hogy szeretteink minél előbb egészségben hazatérhessenek.

Emlékezés Eppler Sándorra

Sziván hónap 1-én van Eppler Sándornak, a Pesti Izr. Hitközség néhai főtisztjének halálozási évfordulója. A gyászévforduló alkalmából ez év június 3-án, délután 5 órakor Eppler Sándor sirjánál, a rákoskeresztúri temetőben gyűlekeznek össze Eppler Sándor barátai.

Ugyanaznap délután fél 7 órakor az „Eppler Sándor Baráti Társaság” az Eppler Sándorról elnevezett állandó imaházban (VII., Bethlen-tér 2.) hagyományos gyászünnepséget tart.

A Pesti Izr. Hitközség előjáróságának intézkedésére pedig pénteken, június 4-én este negyed 8 órakor, a Dohány-utcai templomban történik kegyeletos megemlékezés Eppler Sándorról.

Svájci levél

a menekültek pészachjáról,
egy kiváló főpap gyászünnepéről és
tizenkétezer gyermek elhelyezéséről

A svájci zsidó templomokban fényes bensőséggel ülték meg az elmúlt hetekben Pészach ünnepét. A menekült-táborokban felcsillantak az ünnepesti gyertyák, tavaszi virágok között. Az volt az újdonság, hogy idén minden egyes menekült kapott egy *patrónust*, aki vele töltötte el az ünnepi napokat és ott maradt vele első naptól az utolsóig a menekült táborban.

Magában Zürichben a hitközség 500 főnyi népkonyhát rendezett be. Dr. Löwenstein, a híres zürichi főrabbi vezette a széder szertartásokat az óriási népkonyhában.

Pészach ünnepe alatt a keresztény-zsidó kultüregyesületben történt kegyeletos megemlékezés a katolikus egyház nagy halottjainak, Hinsley érseknek hetvennyolcadik évében bekövetkezett haláláról. Hinsley az emberszeretet nagy apostola volt és különösen lelkesen fáradozott a menekültek érdekében.

Svájca érkeztet hírads szerint Lisszabonban újra megkezdődött az elhagyott gyermekek segélyakciója. A spanyol vöröskereszt segít ebben az ügyben a zsidó akcióknak és legújabbban Spanyolország és Portugália közt állandó tárgyalás folyik az árva és elhagyott zsidó gyermekek segítéséről, akik portugál kikötőkben fognak hajóra szállni. A spanyol vöröskereszt és a Joim portugál igazgatósága összesen tizenkétezer zsidó gyermek elutazásáról fog egy hónapon belül gondoskodni.

UJHUTA

(Bükkszentkereszt). 750 m. magaslati gyógyhelyen lévő penzióm június 1-én megnyílik. Elsőrendű orth. kóser ellátás. Érdeklődni lehet Budapesten. IX. ker., Ipar-u. 3., fszt. 5. ROSENBERG LÁSZLÓNÉ. Telefonhívó d. u.

2-5-ig: 135-738

Szőnyegek javítását

a legtekélyesebben végzi EHRENFELD GÉZÁNÉ Budapest, VII., SÓF-ÉTS utca 12. 29. sz. ajtó

Tájékoztató ülés az időszerű kérdésekről:

**hazatérő munkaszolgálatosok felruházása, az új adóbe-
hajtási rendszer, az országos járulék és az OMZSA-
gyűjtés**

A Pesti Izr. Hitközség vezetősége — híven ahhoz az ígérethez, hogy időnként minél szélesebb rétegekben kívánja tájékoztatni a pesti zsidóságot mindarról, ami a felmerülő aktuális kérdésekkel kapcsolatosan a hitközség kebelében történik — csütörtök délután 6 órára összehívta a képviselőtestületi tagokon kívül a körzetek, intézmények és a nőegyletek vezetőit. A hitközségi székház közgyűlési terme zsúfolásig megtelt a meghívottakkal, az elnöki emelvényen pedig az előjáróság összes tagjai megjelentek, hogy meghallgassák a legaktuálisabb problémákkal kapcsolatos tájékoztatókat.

STERN SAMU,

a Pesti Izr. Hitközség és a Magyar-országai Izraeliták Országos Irodájának elnöke, mintán néhány meleg szóval megköszönte, hogy a megjelentek olyan rendkívüli nagy számban gyűltek össze, beszámolóját azzal kezdte, hogy — **amint erről A Magyar Zsidók Lapjának élén megjelent közleményből már bizonyára értesültek** — hős honvédeink hazatérése után

megindult a határokon túlról az ott dolgozó munkaszolgálatosok visszatérése is, sőt egyes nagyobb csoportok már az ország határain belül vannak.

Mély meghatottságot keltett ez az elnöki bejelentés, ami még fokozódott, amikor az elnök közölte azt is, hogy a közeli jövőben még többen térnek haza a határokon túlról a munkaszolgálatosok közül, hogy ismét elfoglalhassák helyüket a polgári munka keretében. A munkaszolgálatosok hazatérésével kapcsolatban azonban van egy nagyon sürgős teendő és pedig az, hogy záros határidőn belül ruhát és fehérneműt kell küldeni a hazatérőknek, mert abban a ruhában és fehérneműben, amelyben munkaszolgálatot teljesítettek, nem jöhetnek haza. A szükséges egészségügyi óvintézkedések folytán előbb tetőtől-talpig újra fel kell öltöztetni őket.

Miután egyéni esomagküldésről szó sem lehet, kellő összefogással gyűjtés útján kell előteremteni részükre a legszükségesebb ruha- és fehérneműket.

Felszólított ezért mindenkit, hogy a maga szűkebb körében is mozgassa elő ennek a gyűjtésnek a sikerét, mert a legrövidebb időn belül megfelelő mennyiségű holminak kell rendelkezésre állnia. Minden intézkedés megtörténik a gyűjtés sikere érdekében.

Stern Samu elnök ezután foglalkozott azokkal az intézkedésekkel, amelyek a recepció megszüntetése folytán váltak szükségessé. Ezeknek során ismertette az új adóbehajtás kérdését, majd az országos járulék rendeltetéséről adott tájé-

koztatást, kiemelve azt a körülményt, hogy

az OMZSA-nak, illetve a Pártfogó Irodának az országos járulékban való részvételére nem szünetelt meg az OMZSA-gyűjtés.

Erre továbbra is szükség van, mert lesznek olyanok, akik a pótladokon és az országos járulék címén történt kivétel-sen kívül — mert az országos járulékot a hitközségek fizetik, illetve hajtják be — még további áldozatkészséget gyakorolhatnak.

Természetesen az ilyen önkéntes adományokat betudjuk az országos járulék-kivételbe. Mindenkinek, akinek arra módja van, erején felül ki kell vennie ezért a részét az OMZSA-gyűjtésből.

mert csak így lehet biztosítani azoknak a feladatoknak a megoldását, amelyekkel a nélkülözöktől és elesettektől távol lehet tartani a szélsőséges agitáció eszközeit.

Végül Stern Samu elnök arra szólította fel a megjelenteket, hogy a magatartás kérdésében, ugyancsak a legszélesebb körű egyéni propaganda útján, biztosítsák azt, hogy a zsidóság rétegei ellen semmiféle kifogást ne lehessen emelni, mert csak ezáltal lehet elejét venni a szokásos általánosításoknak.

Ezután

DR. PETŐ ERNŐ,

a Pesti Izr. Hitközség elnökhelyettese szólt fel, aki előbb kegyeletes szavakkal megemlékezett az elhunyt munkaszolgálatosokról, amit a megjelentek állva hallgaltak végig, majd néhány tömör szóval megvilágította az országos járulék kérdésének összefüggését azzal az akcióval, amely OMZSA gyűjtőnév alatt a segítség frontján működik. Az utóbbi hónapokban két óriási feladat tornyosult a felekezeti elé: az egyik a munkaszolgálatosok felruházási akciója volt, amelynek meg kellett adni az elsőbbséget, a másik pedig az, hogy az OMZSA-nak rendkívüli mértékben megnövekedett összeget kell gyűjtenie az országos segítség feladatainak megoldására.

A gyűjtést az OMZSA továbbra is végzi, mert mindazok az adományok, amelyek a hitközségek és egyének az országos segítség céljaira adnak, beszámíthatnak az országos járulék kivételénél.

Az országos járulék tehát ilyenformán csak kényszerítő eszközként fog szerepelni azokkal a közösségekkel és egyénnel szemben, akik elzárkóznak a közös feladatok megoldásában való részvételtől. Arra kér ezért mindenkit, hogy látva a nagy veszélyt, a nagy elesettséget és szenvedést, erején felül vegyen részt az OMZSA munkájában: nyiljon

meg a zsidó szív, hogy a Pártfogó Irodák mindenkivel szemben elegendő tehetsenek kötelezettségüknek.

DR. POLGÁR GYÖRGY,

az OMZSA és az Országos Pártfogó Iroda ügyvezetője volt az utolsó felszólaló, aki részletes tájékoztatást adott arról, hogy az OMZSA-nak ebben az évben mekkora összeget kell összegyűjtenie, ha azt akarja, hogy a jelentkező szükségleteket a legszűkebb keretekben továbbra is kielégíthessék a Pártfogó Irodák. Mintán néhány meghatározó szóval áldozott Ribáry Géza emlékének is azzal, hogy egy új OMZSA-évet és gyűjtést nem lehet megkezdeni Ribáry nevének megemlézése nélkül, akiben megszületett az OMZSA-gondolat — vagyis az, hogy nem kényszer, hanem önkéntes adakozás útján kell gondoskodnia az összességnek a magyar zsidóság elesettjeiről — megvilágította, hogy az OMZSA hozzájárulásából milyen arányban vette ki a részét a főváros és vidék zsidósága, a neológok, az ortodoxok és a status quo ante hitközségek tagjai. Kiderült ebből, hogy

a főváros zsidósága tett eddig a legmesszebbmenően elegendő közösségi kötelezettségvállalást, ebben is a neológ zsidóság vezetett.

S bár a főváros zsidósága a legpéldásabban vette ki részét eddig is az OMZSA munkájából, mégis akad itt is olyan adófizető réteg, amely eddig elzárkózott az elől, hogy erejéhez mérten vegye ki a részét a segítségből. Mit szóljanak tehát a zsidóság vezetői

azoknak a hitközségeknek és egyéneknek viselkedéséről, akik eddig a legmerevebben megtagadták a közösség munkájában való részvételt?

Ezekre fokozottan kell, hogy vonatkozzék az országos járulék kivételése, mert így lehet biztosítani majd azt, hogy senkiben sem maradjon adakozás után keserű utóíz amiatt, hogy egyesek és egyes közösségek ellen eddig nem lehetett érvényesíteni az országos segítség kötelező szempontjait.

Nincs ma a magyar zsidóságnak nagyobb kötelessége, mint az, hogy a jólékonyságon keresztül s a mindennél nagyobb és megfeszítettebb áldozatosság jegyében vigye bele a testvéri megértést a közudatba.

Vegye ki a részét ezért mindenki a legmesszebbmenően az OMZSA munkájából.

Miután végezetül még Stern Samu elnök foglalta össze néhány rövid szóban az elhangzott fejtegetéseket, az értekezletet bezárta azzal, hogy a hazatérő munkaszolgálatosok felruházási akciójából, valamint egyéb segítőakciók támogatásából mindenki a legmesszebbmenően vegye ki a részét.

**TELŐ JAVÍTÁS,
KARBANTARTÁS
ORBÁN IGNÁC, Tel. 147-973**

Százesztendős a szegedi zsidó templom...

Szeged zsidósága vasárnap ünnepelte a százesztendős jubileumot. — Amiről a megsárgult lapok beszélnek.

A mai időkhöz méltóan, szerény kerektek között ünnepelte vasárnap a szegedi zsidóság a régi zsinagóga felszentelésének százesztendős jubileumát. Ebből az alkalmából teljesen megtelt a százéves templom, ott láttuk a hitközség vezetőségét dr. Pap Róbert elnökkel az élén, továbbá az előjáróság tagjait és a hitközségi intézmények vezetőit teljes számban. Rajtuk kívül a hívők tömege jött el, hogy ünnepelje a ritka templomi évfordulót. Lamberg Mór főkántor éneke vezette be az ünnepélyt, majd dr. Frenkel Jenő főrabbi lépett a szószékre, hogy bevezető beszédet mondjon.

— Mesterünknek, a százéves templom főpapjának szavai hangzanak ajkamon — mondotta Frenkel főrabbi. — Hallgassuk meg emlékezeit annak a lelkipásztornak, akit 65 évvel ezelőtt iktatott a gyülekezet áldottemlékű aijja: Löw Lipót örökébe, a szegedi rabbiszékbe.

Ezt követően elhangzottak az ősz főpapnak: Löw Immanuelnek megindító emlékezései a százesztendős templomról. Az emlékezés szólt a régi templom nagy szegedi árvizelőtti koráról, majd a szegedi árvizet és a várost ujjaépítő időkről. Megelevenedett a hallgatóság előtt azoknak a napoknak emléke is, amikor Feren József király Szegeden járva, kétszer is kitüntette — a hívek iránt érdeklődő megszólításával — a szegedi rabbimust.

A megindító hatású emlékezés után a templomi kórus Fürth Jenő karnagy stílusos vezetésével művészi értékű éneket adott elő, majd ezzel véget ért a régi zsinagóga százéves határvéget jelző jubileumi ünnepe.

AZ ÜNNEPI MEGNYILATKOZÁS — 100 EV ELŐTT

Dr. Frenkel Jenő szegedi rabbi volt szíves rendelkezésünkre bocsátani azokat az érdekes adatokat, amelyekből élénk rajzolódk a 100 esztendő szegedi zsinagóga megkapó tükröképe.

1843. év május hó 19-ike nevezetes dátum a szegedi zsidóság történetében. Ezen a napon a hatósági személyek jelenlétében, szokatlan fényfel-szentelik fel a zsinagógát. A felszentelést Schwab Löw, a nagybíró pesti főrabbi végezte, kívül a kántor és a kar is lejött Szegedre, mivel Szegeden akkoriban még nem volt templomi énekhar. A felszentelő beszéd után az előjáróság ünnepi megnyilatkozását Bauer Márkfi Hermann hitközségi jegyző olvasta fel:

— Öröme minden igazi magyar szívnek, hálásan azok sorába léphessünk, kik leghűbb hódolattal magyar hazájuk és királyok iránt vannak, — mondja a beszéd. — A hely, hol most szívünkön varázserővel átrezgető örömezésbe öndledvezék, szent; mert mindenható legjótékonyabb közatyánk tiszteletére szánva, balsorsu viszonyink folytán rajtuk olómsúlyként nehezülő komorság legördítésére, reményben csalatlózott lelkünk borujának felderítésére és fáradalmaink szeren-

esés foganatjával járó vidorságunkban az egek felé hálát küldeni törekedő szívünk őszinte nyilatkozására is szolgál, midőn itt nem egy szomorodott szív bubánatját elhagyja, nem egy aggodott megvidámul s nem egy anyagi örömek csábára bökken, ki nem fejezhető üdvösbülést nyer, egyedül azon lelkében nem ritkán hatályosan uralkodó eszme által, mely őt, mind az ur Istennek korlátlan hatalmáról, mind annak atyai örök kegyelméről meggyőződve buzdítólag ide vezérli...

A száz év előtti új zsinagóga 400 imaszéket, a női karzat 260 helyet foglalt magában. 1856-ban már ez a zsinagóga is szűknek bizonyul és az előjáróság a legnagyobbításáról tanácskozik. Nagyobb változtatás azonban csak 1879-ben történik.

AZ „ÉKESÍTŐ BIZOTTSÁG” JELENTÉSE

A zsinagóga építésére vonatkozó mozgalom már 1825-ben veszi kezdetét. A hitközség ekkor beadvánnyal fordul a város magisztrátusához és engedélyt kér az építésre. A kérést „a város első physikusa”, Sobay György belorvos bizonyítványával támogatják, a belorvos ebben igazolja, hogy „a régi imaház már oly szűk, hogy abban, különösen nagy ünnepek alkalmával, haláles veszély maradni”. A tanács jelentéseire az ügyet Aigner József helyettes polgármesternek adja ki, aki javasolja a zsinagóga építését. Nagy szó volt ez akkor, mivel oly megszorítások voltak érvényben, hogy templom építésére nem adtak engedélyt.

Az előkészítő lépések után a financiaiis kérdések és tervezgetések egy egész esztendőt igénybe vettek. 1838-ban végre készen voltak már a tervek és a helykijelölés is megtörtént. 1838 nyarán a város „ékesítő bizottsága” járt künn a helyszínen és kedvező jelentést tett a zsinagóga építéséről. Az erről szóló jegyzőkönyv megállapítja, hogy a zsinagógaépítést a bizottság

„a esinosodás nevékedéséből megfelelőnek találta”!

A templom építésére 40.000 forintot írányoztak elő. A teremrészt Bipowszky Henrik és József építették és a tervek készítésénél az öbudai és a pesti templomok szolgálnak irányadóknak. Az oltárt az aradi zsinagóga mintájára Maurer Pál pesti szobrász készítette el. Az oltár asztalosmunkája 1000, a képfaragó munka 1040, az aranyozás 1400 forintba került.

1843 május 19-én azután szokatlanul nagy és fényes ünnepség közeptel felszentelték a szegedi zsidóság új zsinagógáját.

Ez az új s ma már a régi szegedi zsinagóga rövid története. Negyven évvel később már ez a zsinagóga is szűknek bizonyul a hívők befogadására és megindul a tervezgetés az új, még ma is európai hírű szegedi nagy zsinagóga építésére.

A százesztendős régi szegedi zsinagóga jubileumi ünnepén megilletődötten emlékezik vissza Szeged zsidósága erre az elmúlt száz esztendőre...

(H. M.)

A Fiuárvaház beszámoló ülése

Nagy érdeklődés mellett tartotta meg a fiuárvaház összes bizottsága alsóterényi Auer Róbert elnök elnökle mellett évzáró beszámoló ülést. A Pesti Izr. Hitközség előjárósága Stern Samu udvari tanácsos, az Országos Iroda és a Pesti Izr. Hitközség elnöke és dr. Boda Ernő elnökhelyettes vezetésével jelent meg az ülésen, amelyen az intézet pártfogói, Vida Jenő tb. elnökkel az élén, impozáns számban vettek részt. A Pesti Chevra Kadisa küldöttségét Steiner Marcell elnökhelyettes, a Nőegyletét Vészti Józsefné elnökne vezelte.

Auer Róbert elnök nagyhatású megnyitó szavaiban elparentálta az intézetnek az elmúlt évben elhunyt pártfogóit és tolmácsolta az árvaház köszönetét az intézmény jötevői előtt. Ezután dr. Roboz Ottó igazgató számolt be az árvaház elmúlt évi működéséről. Az intézet a rendkívüli idők követelményeinek megfelelően, a felmerült nehézségek dacára, az árvák létszámát 180-ra emelte föl és soronkívül vette föl a munkaszolgálatban elhalt hittestvérek árvaít. Erről a munkáról egyedül a jó emberek önkéntes támogatásából gondoskodik az árvaház. A jelentés ismertetése kapcsán az együttes ülés meleg ünneplésen részesítette Auer Róbert elnököt, Bedő Edénét, a hölggyválasztmány nagyszerű elnöknejét és a választmány tagjait, Fürst György templomelnököt, Grosz Dezsőt, a tanoncotthon és pénzügyi bizottság elnökét, Krasznér Lajos gazdasági biz. elnököt, Tuschák Tivadart, a tanoncotthon alelnökét, dr. Vadász Aladár tanügyi előjárót és az intézet kitűnő előjáróit: Beck Dezsőt, Burian Ernőt, Dukasz Ákóst, Gál Bélát, Gleichmann Ignácot, Meister Jenőt, Reich Jenőt, Weisz S. Sándort. Lederer Mór igazgató a növendékek pedagógiai előhaladásáról és az intézet iskolájáról számolt be.

Stern Samu elnök mély hatást keltve adott kifejezést a Pesti Izr. Hitközség és az egész ország zsidósága nevében meleg elismerésének az intézet nagyhorderejű munkássága iránt. A fiuárvaház intézménye büszkesége a pesti izr. hitközségnek — mondotta többek között Stern Samu elnök —, mert ez az intézmény, mint a legjobb gyermek szülőjének, mindenkor csak örömet okozott a zsidóság összességének. Dr. Groszmann Zsigmond rabbi a rabbiság áldását tolmácsolta. Dr. Vadász Aladár előjáró javaslatára a munkaszolgálatosok árvaínak megmentésére külön bizottságot alakítottak Reich Jenő és Dukasz Ákos előjárók vezetésével. Végül Polnauer Béla, a Volt Növendékek Egyesületének elnöke fejezte ki a jelenlegi és a volt növendékek háláját az árvaház vezetése iránt.

Szülők figyelmébe!

A gimnázium ELSŐ és a polgári iskola MIND A NÉGY osztályába beiratkozni szándékozó növendékek már előjegyezhetők. Nyaralásra is. ZSIDÓ TANULÓOTTHON, MISKOLC.

FREGOLAN
FÜRDŐKÁDPASZTA
HÖFEHÉRRE TISZTIT — NEM KARCOL

A Hősök Napján

Mint minden évben, ezúttal is május utolsó vasárnapján, május 30-án áldoz a Pesti Izraelita Hitközség és a pesti Chevra Kadisa az 1914—18. évi világháború zsidó hősi halottait emlékének.

A második világháború viharában felelevenedik az első világháború és a lélek kegyeletének virágpompája veszi körül azokat, akik négy égtáj esatateréin küzdve, hulltak el hazájukért.

Nem évente egyszer felújuló emlék ez — az emléknep csak lélekemelő szimbóluma annak, hogy minden napon gondolkunk rájuk és megemlékezünk róluk, a hősi halottakról s néma és halhatatlan sorakban a magyar zsidóságnak hősi halott fiairól, akik az 1914—18-as világháborúban felejthetetlen példáját adták a mindhaláltig való magyar hűségnek, kötelességteljesítésnek, önfeláldozásnak.

★

A Hősök Napján délelőtt 10 órakor a Pesti Izr. Hitközség és a pesti Chevra Kadisa kegyeletes emlékünnepeket rendez a rákoskeresztúri temetőben emelt hősi emlékműnél. Ezt az ünnepséget követően délelőtt fél 1 órakor ünnepi istentisztelet lesz a Hősök Emléktemploma előtt. Mindkét ünnepségen testületileg vesz részt a Pesti Izr. Hitközség Hadviseltek Bizottsága.

Budán a hitközség és Szentegylet vasárnap délelőtt 10 órakor ünnepli meg a Hősök Napját a farkasréti temetőben, amelyen a hadviseltek testületileg vesznek részt sötét ruhában, kitüntetésekkel. Megelőzően a péntek esti istentiszteleten az öntőházutcái templomban is kegyeletes megemlékezés lesz a világháború volt hősi halottairól.

A Pesti Izr. Hitközség közgyűlése

A Pesti Izr. Hitközség június 3-án, esütőtökön d. e. fél 11 órakor a Sip-u. 12. szám alatti székházának disztermében közgyűlést tart, amelynek főtárgya az évi rendes költségvetés letárgyalása lesz. Ezenkívül a napirenden szereple egy előjáró és hat választmányi tag megválasztása.

★

A közgyűlést megelőzően, június 2-án, szerdán este 6 órakor a választmányi tagok ülést, amelyen a közgyűlés tárgysorozatán szereplő ügyeket fogja tárgyalni. Ugyancsak a választmány fogja elrendelni a „Hazkará”-t dr. Hevesi Simon vezető főorvosért, dr. Márkus Albert és dr. Wirmann József elnökhelyettesekért.

A közgyűlés napirendjén szereplő költségvetést tárgyalják az egyes ügyosztályi bizottságok is. Május 27-én, esütőtökön déli 1 órakor az alapítványi bizottság, d. u. 6 órakor a pénzügyi bizottság, május 28-án, pénteken déli 12 órakor a szertartásügyi bizottság, május 30-án, vasárnap d. e. fél 11 órakor a gazdasági bizottság, május 31-én, hétfőn d. e. 12 órakor a kulturális-társadalmi bizottság, d. u. 6 órakor a választmányi bizottság, június 1-én, kedden d. e. fél 12 órakor az oktatásügyi bizottság, d. u. 6 órakor az intézményi és kórházi bizottság, június 2-án, szerdán déli 12 órakor a jótékonyági bizottság tart ülést.

A Magyar Zsidók Lapja új előfizetési árai

Előfizetőink és olvasóink A Magyar Zsidók Lapjának megindulása óta első ízben olvashatják a fenti sorokat, pedig: ez idő alatt minden újság — kivétel nélkül — már felemelte, sőt több ízben is felemelte előfizetési és eladási árait. Hiszen köztudomású tény és bizonyításra nem szorul, hogy az újság előállításai költségei megsokszorozódtak.

Ameddig csak lehetett, nem kívántunk az áremelés kényszerű eszközéhez folyamodni. A Magyar Zsidók Lapja nem magánüzleti vállalkozás, hiszen a legtöbb zsidó felekezeti szerv: a Magyarországi Izraeliták Országos Irodája a lap tulajdonosa, s mint ilyen, a lapot nem tekinti hasznát hajtó üzemműnek. Eddig is áldozatkészséggel teljesítette a lap fenn tartásával járó erkölcsi kötelezettségét.

Most azonban már kénytelen — 1943 június 1-től kezdődően — a lap

előfizetési díját és példányonkénti árát felemelni, hogy legalább megközelítőleg összehangba hozza a bevételeket a kiadásokkal. Az áremelés csak mérsékelt:

Az új előfizetési díj

egész évre:	P 14.—
fél évre:	P 7.50
negyed évre:	P 4.—

Egyes példányszám ára 32 fillér.

Meg vagyunk arról győződve, hogy minden egyes előfizetőnk és olvasónk méltányolni fogja e kényszerű elhatározást és az új árakon fogja előfizetését megújítani.

A magunk részéről ígéretet teszünk, hogy a lap tartalmát érdeke-sebbé, változatosabbá tesszük, új rovatokkal kibővíjük és mindenekelőtt hű krónikásai leszünk a mai magyar zsidó élet minden mozzanatának.

A MAGYAR ZSIDÓK LAPJA
szerkesztősége és kiadóhivatala

Munkácsi Bernát gyűjteménye a finn-ugor néprokonsági kiállításon

Vasárnap délelőtt nyitotta meg Szingei-Merse Jenő vallás- és közoktatásügyi miniszter a lobbogódiszbe öltöztetett Szépművészeti Múzeum földszinti helyiségeiben a finn-ugor néprokonsági kiállítást. Ez a kiállítás, amely a magyar tudományos élet nagy eseményei közé tartozik, bennünket azért is érdekelt, mert mindjárt az első teremben, tehát a főhelyen ott láthatjuk néhai Munkácsi Bernátnak, a világhírű tudósnak, a Magyar Tudományos Akadémia tagjának és a Pesti Izraelita Hitközség tanfelügyelőjének több értékes gyűjtemény-darabját és régi tudományos munkáját. A teremben kifüggesztett tábla szerint: ezeket a vogul népművészeti alkotásokat és fegyvereket, továbbá a nyelvstudományi és néprajzi köteteket dr. Munkácsi Ernő hozsátotta a kiállítás rendelkezésére. Munkácsi Bernát korszakalkotó működése új fényt vetett a magyar nyelv eredetére, történetére, az ural-altái kapcsolatok tisztázatlan problémáira, továbbá a magyar nyelv árja és kankázusi jövevény-szavaira, valamint a magyar nyelv török elemeire.

Mit láthatunk a kiállításon Munkácsi Bernát gyűjtéséből? Egy vogul huroshangszert, egy vogul szőnyeget nyílakkal, egy vogul teget és különböző formájú vogul nyílvevesszőket. Minden darab művészeti érték. Talán nincs is több belőlük Magyarországon. Ezeket a népszerű és népművészeti tárgyakat Munkácsi Bernát magával hozta. Hiszen a nagy tudós még huszéves sem volt, amikor első expedíciós útjára indult, egyedül, súlyos nélkülözések közepette. Támmányutjai során később eljutott a Közép-Volga és a Kána folyó vidékére és ott voltjához és a szimbirszi csuva-

sokhoz, majd Nyugat-Szibériába, a vogulok földjére. Ottani kutatásaiért a Magyar Tudományos Akadémia Sámuel-díjjal tüntette ki. Azután megkapta a Marczibányi-díjat és a nagydíjat is.

Munkácsi Bernát művei közül az üvegtróféban, amely a legértékesebb tudományos anyagot teszi közszemlére, ott találjuk A vogul nyelv szótárát, amelyet 1896-ban adott ki a Magyar Tudományos Akadémia, a Vogul népköltési gyűjtemény I. kötetét, amelyen az 1892—1902-es jelzés olvasható, a Magyar Tudományos Akadémia kiadói jelzése mellett, továbbá az Árja és kankázusi elemek a finn-magyar nyelvekben című művet, amelyet szintén a Magyar Tudományos Akadémia publikált 1901-ben.

Egy nagy magyar-zsidó tudós életművének néhány emléke és tudományos darabja hirdeti a finn-ugor néprokonsági kiállításon, hogy a magyar zsidóság köréből származott halhatatlan mester milyen örökbecsű munkát és buvárkodást végzett.

GYERMEKÜDÜLŐ szende szervező, vészeségny, élvágtalan és ideges gyermekeknek

Ujhuta (Bükkszentkereszt)

Magaslati levegő (750 m.), fenyőerdő. Gondos felügyelet, orvosi ellenőrzés, pedagógiai vezetés. Elsőrendű szigorú riadós ellátás, hűző- és fekvőkúra. Félvelet 6 évtől. Vezető: Reichmann Már kecskeméti tanító, Átvétel Budapestben. Érdeklődni: Horvitz Ferencné, Király-utca 67. Június 1-től Bükkszentkereszt, Jolt-villa. Telefon: Ujhuta 6. Prospektus.

Kellemesen üdülhet

* Svábhogy déli lejtőjén, a KRAUSZ-féle orthokóser PENZIÓBAN, (59-es villamos végállomás.) XII. KÁZMÉR-UT 6. Tel.: 105—319.

Hogyan született meg a „kérdés és felelet“-estékből az újpesti Venetianer Lajos Egyesület?

Most, hogy az újpesti *Venetianer Lajos Izraelita Közművelődési Egyesület* megszűnt, érdemes végigtekinteni a nagymúltú zsidó közművelődési intézmény közel fél-évszázados történetén. A *Venetianer Lajos Egyesület* ugyanis 1897-ben kezdte meg működését, amikor dr. *Venetianer Lajos* főrabbi, aki egy évvel azelőtt került Lugostról Újpestre, kezébe vette az újpesti zsidóság intenzívebb szellemi életének megszervezését.

Dr. *Venetianer Lajos*, a későbbi országos nevű történetíró és rabbiszemináriumi professzor, egyetlen zsidó réteget sem felejtett ki kulturprogramjából. Megtalálta az utat olyan zsidó osztályokhoz és foglalkozási ágakhoz is, amelyekkel abban az időben általában alig törődtek. A tudós főrabbi minden csütörtök este megjelent a kereskedő- és tanoncifjak között a régi *Wachler-házban*, később pedig a *Blasz-kávéházban*. Amikor a kereskedő- és tanoncifjak megitták feketéjüket, vagy végeztek a biliárdozással, *Venetianer Lajos* cédulákat osztott szét közöttük és felhívta őket, hogy írják fel ezekre kérdéseiket. Azért választotta ezt a módot, mert így megvolt a remény arra, hogy olyan észinté kérdések felvetésére is sor kerül, amelyeket szemtől-szembe talán elhallgattak volna. Dr. *Venetianer Lajos* minden kérdésre válaszolt, akár vallási, akár gyakorlati problémákról volt szó. A „kérdés és felelet“-esték híre csakhamar elterjedt a zsidó fiatalság körében és egyre többen és többen jöttek el, hogy jelen legyenek az érdekes estéken. Dr. *Venetianer Lajos* mellett már ekkor is ott állottak későbbi munkatársai: *Barta Dezső*, dr. *Fornhelm Ernő* és dr. *Lichtmann Mór*, a főrabbi állandó helyettese. A régi jegyzőkönyvekből, amelyeket dr. *Friedman Dénes* főrabbi publikált az egyesület történetéről írott művében, kiderült, hogy egy-egy „idegen“ is megfordult a fiatalok között, így dr. *Weiszburg Gyula* nevét lehetett feljegyezni.

A legényegyleti időszakban — ez volt a *Venetianer Lajos Egyesület* első periódusa — az egyesületi tagok jelvényes gárdáján tartotta fenn a templomi rendet. Hivatalos alkalmakkor és temetéseken gyászlobogót vittek magukkal a tagok, melyen *Dávid pajzsa* és az egyesület neve: *Újpesti Izraelita Iparos és Kereskedő Ifjak Egyesülete* díszegett. Nagy tekintélyhez jutott az egyesület 1903-ban, amikor *Arányi Adolf*, *Dénes Márton*, *Deucht E.* *Lajos* és *Rosenthal Gyula*, mint a legényegylet képviselői kerültek be a hitközség képviselőtestületébe.

Dr. *Venetianer Lajos* halála után az egyesület felvette a *Venetianer Lajos Izraelita Közművelődési Egyesület* nevet és az egyesület egésze alatt működött a *Venetianer-asztaltársaság*, a *Venetianer ifjúsági csoport* és a *Venetianer-tanonccsoport* is. Ugyanekkor a hitközség *Venetianer Lajos*-ról nevezte el úgy az elemi iskoláját, mint cserkészcsapatát.

Ettől kezdve a *Venetianer Lajos Egyesület* az egész újpesti zsidóság szellemi centruma lett, amely dr. *Friedman Dénes* főrabbi és *Barta Dezső* elnök irányítása mellett havonta egyszer-kétszer magas-

nívójú előadásokat, vitáesteket, művészesteket rendezett a főváros és az ország legjelentékenyebb zsidó tudósainak, íróinak és művészeinek közreműködésével. 1937-ben ünnepelte meg az egyesület fennállásának 40-ik évfordulóját és ebből az alkalomból az ország legnagyobb zsidó hitközségei és kulturegyesületei is megleghangú átiratokban üdvözölték az újpesti *Venetianer Lajos Egyesületet*, amelynek kulturmunkájáról mindenki a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott.

A 46 esztendő múlt után megszűnt egyesület története egyfelől a magyar zsidóság kulturtörténelmének, másfelől az újpesti zsidóság történelmének lapjaira tartozik.

Növendékek felvétele a Mikéfébe

A Magyar Izr. Kézmű- és Földművelési Egyesület (Mikéfé) iparostanoncthonában betöltendő 50 és kertészképzőtelepén 25 bennlakó helyre pályázhatnak 14—17 éves ipari, vagy mezőgazdasági pályára alkalmas és egészséges fiúk, akik legalább a középiskola negyedik osztályát sikeresen elvégezték.

Pályázhatnak fenti helyekre érettségizettek is, ha 20-ik életévüket még nem töltötték be. Fenti létszámból betöltendő ingyenes helyeket elsősorban hadiárvalkkal, majd árva és félárvalkkal tölti be az egyesület. A kérvényt, melyhez születési-, iskolai- és újraoltási bizonyítvány — ingyenes hely elnyeréséhez továbbá szegénységi- és árvaságot igazoló bizonyítvány is — csatolandó, június 25-ig kell benyújtani az egyesület központi irodájába. (XIV. Hermina-ut 49.)

Az OMIKE Művészakció júniusa

ÚJ VIDÁM MŰSORT

mutatott be az OMIKE művészakciója, mely az eddigi műsorokhoz hasonlóan, változatosságával és ötletességével nagy sikert aratott. *Lénárd Béla* ötletesen konferált, *Demény Éva* művészi szavai után *Gyöngyi Izsó* tréfája: *Három nap múlva meg fogsz halni* és *Vadnai László* bohózata, *Pótmicsa*, arattak megérdemelt sikert. Új szerzőt is avattak ezen az estén. *Csergő Mária*, az ifjúság kedvelt költőasszonya, *Rococo* címmel költői táncjátékot írt. Egy porcelláóra figurái (*Komor Ági*, *Szilágyi-Bea* és *Pető Erika*) meglevenedve, bájos, énekes-táncos jelenetet adnak elő. *Fischer Sándor* stílusos zenéje festette alá ezt a magávalragadó, ötletes játékot, mely a magyar kabaré fénykorára emlékeztet. A közönség nagy szeretettel fogadta a poétikus műsor-számot és a szereplők mellett tapssal köszöntötte a jelenlevő szerzőt is. A műsor második részében a *Fogad háromtól hétig* című háromfelvonásos operett aratott nagy sikert. Az operett szerzői *Szinétár György* és *Zsigmondi Pál*, rendezői *Gál Dezső* és *Harsányi Miklós*. A műsorszámokban *Gárdonyi Lajos*, *Ormos Béla*, *Szigeti Jenő*, *Lénárd Béla*, *Gonda József*, *Szirmai Vilmos*, *Fellegi István*, *Sas Imre*, *Gábor Tibor*, *Csilag István*, *Kornis Kató*, *Lakos Klári*, *Rajna*

Alice, *Faragó Panni*, *Boros Ida*, *Győri Mária* és *Pór Irén* adták tehetségük legjavát.

★

A Goldmark-teremben ezidén június havában mindvégig lesznek előadások, ami egyrészt az akció egyre növekvő népszerűségét bizonyítja, másrészt komoly segítséget jelent a művészeknek, akiknek így egy hónappal tovább nyílik alkalmuk elvesztett kenyérkereseti lehetőségüket a Művészakció keretében pótolni.

A júniusi műsort 7 előadásban *Molnár Ferenc* legendája, a

LILIOM

uralja. A rendezés a címszerepet is játszó *Ráday Imre* műve, aki magával ragadó lelkesedéssel készül a kettős feladatra. A *Zádor István* művészi tervei szerint készült díszleteken kívül külön érdekessége a bemutatónak *Szép Ernő* prólogusa, melyet *Rózsa Marika* ad elő. A prózai darabok közül a *Liliom* mellett csupán *Molnár Ferenc* drámai története az ismeretlen lány jut szóhoz immár 15-ször ebben az évadban.

A hangversenyeket június 4-én *Grieg*, a neves norvég zeneszerző 100-ik születési fordulójára alkalmából rendezett zenekari

GRIEG-HANGVERSENY

vezeti be, melyet dr. *Bermann Ferenc* vezényel közreműködői pedig *Augenföld Magda* (zongora) és *Rózsa Vera* (ének) lesznek.

MŰSORNAPTÁR:

		Nincs előadás	Helybiztosítás:
Május 29. szombat	1 ²⁷	Új vidám műsor	—
Május 30. vasárnap	1 ²⁷	Liliom (bemutató)	—
Május 31. hétfő	1 ²⁷	Liliom	—
Június 1. kedd	1 ²⁷	Liliom	—
Június 2. szerda	1 ²⁷	Liliom	—
Június 3. csütörtök	1 ²⁷	Liliom	—
Június 4. péntek	0	Grieg-hangverseny	—

SIÓFOKON

az Imperial-Palace pensio megnyílt. Kitűnő orth. kóser konyha. Modern kényelem. 7 napos pünkösd-i week-end június 8-tól 15-ig. Érdeklődés és előjegyzés: *Rosenbaum* vagy *Fränkel*, Siófok, Andrassy-út 4. Telefon: 80 és 105.

Dr. FRENKEL BERNÁT
vallástanáár

Zsidó nevelőintézete

internátus fiúk és lányok részére, a zsidó gimnáziumok és ipari középiskolák közvetlen közelében, a városligeti villanegyedben, XIV. Szabó József-u. 14. Tel. 227-732. Korrepetáló tanfolyam, Nyári foglalkoztatás.

A Tanítóegyesület akciója az államsegélyüket veszített kartársaikért

ABRÁNYI ALADÁR ÉS DR. ZSOLDOS JENŐ INDITVÁNYAL

Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület kedden, május 25-én népes választmányi ülést tartott. Az ülés főleg az államsegélyüket veszített tanítók helyzetével foglalkozott és kiemelten megvitatották a tanítóság helyzetét. Ennek hatása alatt dr. Zsoldos Jenő, a leánygimnázium igazgatója, az egyesület elnökségi tagja indítványozta, hogy mindaddig, amíg az államsegélyüket veszített kartársak ügye megnyugtatóan nem rendeződik, a Pesti Hitközség szolgálatában álló tanítók, tanárok és vallástanárok, akik hiánytalanul megkapják törvényes illetményeiket, havonként járuljanak hozzá ugyanazon összeggel kartársaik megsegítéséhez, mint amennyit havonta az OMZSÁ-nak fel-

ajánlottak és ezt az összeget bocsássák a Tanítóegyesület elnökségének rendelkezésére, hogy ezzel is fokozza segélyakcióját. Ábrányi Aladár egyesületi elnök az indítványt kiegészítéssel a javaslattal, hogy külön akciót indítson az egyesület az így nehéz helyzetbe került kartársak középfokú, közép- és főiskolán tanuló gyermekeik beiratási, illetve tandíjának, valamint könyvszükségletének fedezésére. Az akció elindítására Ábrányi Aladár a vezetése alatt álló hitközségi népiskolák tantestületei nevében 500 pengőt befizetett az egyesület pénztárába. A választmány helyesléssel fogadta az elhangzott indítványokat s ily értelemben határozott.

A RABBIK NAPJA

Az Országos Rabbi Egyesület tisztújító közgyűlése

Szerdán tartotta évi nagygyűlését dr. Groszmann Zsigmond elnöklétével az Országos Rabbi Egyesület, amelynek ebben az évben külön jelentősége az, hogy új vezetőséget választott, amely hivatott lesz, hogy a megváltozott felekezeti viszonyok között a magyar rabbikar-
nak irányt mutasson.

Nagy veszteség érte ebben az évben a Rabbi Egyesületet dicső elnökének, dr. Hevesi Simon vezető-főrabbinak váratlan elhunytával. A Rabbi Egyesület felelőssége fokozódott: a rabbikar erkölcsi és szociális helyzetének hatékony fejlesztése új nagy feladatokat rótt az egyesületre. Az egész országból összejöttek tehát a rabbik, hogy megvitassák problémáikat és megválasszák az Országos Rabbi Egyesület tisztikarát és újjáalakítsák bizottságait.

Zártkörű, bizalmas jellegű választmányi ülés után a Rabbiképző Intézet templomában gyásztisztizteletre gyűltek össze, amelyen dr. Hevesi Simon áldott emlékezetének áldoztak kegyeletes érzéssel. Az emlékbeszédet dr. Bernstein Béla nyíregyházi főrabbi, az ORE alelnöke mondta.

A közgyűlésen a vezetőség részletesen beszámolt mindazokról a kérdésekről, amelyek a rabbik mai jogi helyzetével kapcsolatosak. A fölmerült problémák kapcsán igen sokan vettek részt a különböző kérdések tisztázásában.

Ezután került sor a választásokra. Az ORE elnöke lett: dr. Groszmann Zsigmond; alelnökök: dr. Hevesi Ferenc, dr. Kálmán Ödön és dr. Wallenstein Zoltán. Titkár: dr. Katona József; ellenőr: dr. Kohn Zoltán; pénztáros: dr. Friedmann Dénes; jegyzők: dr. Deutsch Gábor, dr. Herskovits FABIÁN és dr. Rosenthal László. Ezután megválasztották az ORE harminettagú választmányát, majd megalkotották a különböző szakosztályokat.

tiszteltbeli tagja dr. Löw Immanuel főrabbi is. Diszoklevelet kaptak: dr. Farkas József, Feigl L. H., dr. Flesch Ármin, dr. Goldberger Izidor, dr. Herskovits Mózes, dr. Heves Kornél, dr. Krisztháber Béla, dr. Linksz Izsák, dr. Pollák Miksa, dr. Rubinstein Mátyás és dr. Scheiber Lajos.

Az ORE tanácskozásai igen eredményesen végződtek és sok vonatkozásban hozzájárultak ahhoz, hogy a magyar rabbik helyzete a mai viszonyok között tisztázassék, működésük alapfeltételei biztosíttassanak s törekvéseiknek erkölcsi alapjai megszilárduljanak.

H I R E K

— AZ ISTENTISZTELETEK RENDJE A TEMPLOMOKBAN. A Pesti Izr. Hitközség templomaiban pénteken este (Dohány-, Rumbach, fiu- és leányárvaház) 7.30, a többiekben 8, szombaton reggel 7, délelőtt (Rumbach, Páva, Zuglói) 9, a többiben 10 órakor, szombaton délután (Rumbach) 6, (Nagyúvvaros) 7, (Hősök, fiu- és leányárvaház) 7.15, (Csáky, Aréna, Bethlen, Zuglói) 7.30, Páva 8, szombaton este mindenütt 9.15 órakor kezdődnek az istentiszteletek. Hétköznap reggel 7, este (Hősök) 7.30, a többiben 8.45 óra az istentiszteletek kezdete. — A budai templomokban pénteken este 7 (a főtemplomban 7), szombaton reggel 7, délelőtt 10, délután 3.15 óráig, este 9.15 órakor kezdődnek az istentiszteletek. Hétköznap reggel a főtemplomban és Ujlakon 7 (hétfőn és esütőrtőkön 6.45), Lágymányoson 6.45, este 7.30 óra az istentiszteletek kezdete.

— Dr. Hevesi Ferenc a Rabbiszeminárium oktatási bizottságának elnöke. A Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet vezérőrbizottságának oktatási bizottsága dr. Boda Ernő vezérőrbizottsági elnök elnöksége alatt május 18-án megtartott ülésén az oktatási bizottság elnökévé dr. Hevesi Ferenc pesti rabbit, az intézet vallás-

Világmarkat
óriási választék
keresni árjegyzéket
HANGSZERGYÁR
BUDAPEST VII.
RAKÓCZI-UT 60.
Gramofonok.
Lemezek.

A HETI SZIDRA

Vasárnap, május 30. Ijjár hó 25. Ömer negyvenedik napja. Hétfő 26, kedd 27, szerda 28, esütőrtők 29, jomkipur koton, péntek, junius 4, roshódes, ujjhold. Sziván hó 1. Szombat, Sziván hó 2, beköszönt: 8 óra 20, kimenetele: 9 óra 20 perc. kor. Hetiszidra: Bamidbor. VI. perek. Haftóra: Vehófé miszpar... (Hósea 2.)

JUNIUS 5-I HETI SZIDRÁNK: BAMIDBOR...

Mózesnek ez a IV. könyve, melyet Isten seítségével fent jelzett napon kezdünk meg olvasni a zsinagógában, kezdődik ezzel a szóval: Bamidbor. Ez a szó pedig a pusztaságot jelenti. Tehát a IV. könyv, amely nemcsak földrajzilag határozza meg, hogy hol állott a zsidóság a rendkívüli stratégiai feladat elején, hanem meghatározza magát a nagy feladatot is, amelyet a zsidóságnak és a zsidóság vezérének meg kell oldania a pusztán.

Ez a feladat tudatillik abban áll: külsőleg rendezni, beosztani és rendszerezni a vándorlatra kelt óriási zsidó tömeget.

Az ókor régi katonai írói megjegyzik, hogy a pusztába vonuló zsidó tömeg rendszerezése valóságos stratégiai remekmű volt. A zsidóságnak a száma gondos számhlálás után ugyanis 603.550-et tett ki. Ezekhez járult még 22 ezer levita, kiket az Ur magának, külön szolgálatára rendelt.

Ezt a rendkívüli tömeget, melyre a sok évtizedes pusztai vándorlás várakozott és amellelt egy állandó küzdelem mindenféle kóbor és vad törzsekkel: ezt rendbe kellett szedni és rendben kellett tartani.

A lelki rendbeállítás, mint azt Hirsch nagy ortodox magyarázó elmondja, már megtörtént. Mert hiszen két esztendő telt el az Egyiptomból való kivonulás óta. Mózes már lehozta az Ur törvényeit a Hegyről, már kiadta az Isten parancsait és már felavatta a szentélyt. És ezzel lelkileg rendeződött, lelkileg konszolidálódott a zsidóság. Most — mondják a híres magyarázók —, testileg is konszolidálni kellett ezt az óriás tömeget.

És a rendtartás így történt: Mikor elindult a sokszázezer ember útjára, először is megmozdult a szentély. Ugyanakkor megkezdtek papi hivatásukat a leviták, akik valósággal vállukra vették a templomot és annak berendezését.

Ezek után mozgó négyszögben elindultak az egyes zsidó törzsek. Közben lobogtak a zászlók és feltűntek a jelvények. Mert hiszen minden tábornak, minden törzsnek megvolt a maga külön jelvénye. És minden kisebb csapatnak külön zászlója. Milyen esodálatos látvány lehet, mikor így példás rendben repdeső lobogókkal vonult a sivatagban a zsidóság óriási serege az Igéret földje felé...

NEU BERTALAN közismeri ipótvárosi URI SZABOSÁG

Sziván hó

A zsinagógai számítás szerint a harmadik; a zsidó polgári számítás szerint a kilencedik hónap. Harminc napja van és leginkább a június hónappal esik össze. Sziván 3-án, 4-én és 5-én van a seloseth jomé hagboló, az a három kö-rülvételi nap, mely megelőzte a zsinaji törvényadást. Ez a három nap épp úgy, mint lag beomer és az ujhold napja, abban különbözik a szefira többi gyásznapjától, hogy szabad azokon esküvőt tartani.

Sziván 6-án és 7-én ünnepeljük a hetek ünnepét; sevuszt.

A Talmudban Sziván 6-át a törvény-táblák ujvénének nevezik.

Taanisz traktátusa a következő böjtnapokat ismeri ebben a hónapban:

Sziván 23. Jerobeam uralma alatti böjtnap, a zengék felfüggesztésének ünnepe.

Sziván 25-ike böjtnap Simon ben Gamaliel, Sámuel ben Elisa, Hanina főpap mártírágának emlékére.

Sziván 27-ike Hananija ben Teradon mesterünk mártírhalálának emlékére.

— Ehrlich G. Guszláv emlékezete. Ehrlich G. Guszlávnak, a két év előtt elhalt kiváló közéleti férfinak május 30-án, vasárnap este félnyolc órakor a rendes istentisztelet keretében történt kegyeletos megemlékezés a Hősök Emléktemplomában.

— Az Ararát-Evkönyv irodalmi pályázatának bírálói felkértek a Három álm és a Szigeti Vendel c. novellák szerzőit, hogy — miután jelíges leveleik elvesztek —, nevüket jelíges borítékba zárva szíveskedjenek eljuttatni az Ararát szerkesztője, Komlós Aladár tanár címére. (VIII. Bezerédi-u. 19., IV.)

Molyok, poloskák, rusznik

tökéletes írtása Fischer Vacuum. V. Vilmos ca. ut 56. Telefon: 112-419. CIÁNKEMENCÉK.

Ha egyszer próbálta, világgá kürtöli: Poloskát patástól legjobban Fürth öli.

FÜRTH CIÁNOZÓ VALL. 124-455
V. Csáky-u. 7. Tel.

Nyugalma lesz

ha FISCHER ÉS WEISS vegyész-mérnökkel plánoztat. Király-utca 89. Telefon: 228-430.

Ciánoz, patkányt írt
Königstein mérnök, olcsón
töröl, tisztít

BUDAPEST, VI., ANDASSY-UT 57. Telefon: 228-078.

MATTEINE CIANOZ

jótállással olcsón VI., Király-u. 16. Telefon: 227-632

Poloskát.

bolhát, molyt, rusznit, svábbogarat, patkányt és egeret tökéletesen írt új, szab. gázzal, lakást takarít. „Hungaria” téregirtó. Városmajor-utca 15. Telefon: 352-988.

— A Cionista Szövetség közgyűlése. A Magyar Cionista Szövetség május 23-án, vasárnap délelőtt tartotta rendes évi tisztújító közgyűlését a Pesti Chebra Kadisa disztermében. A közgyűlés Komoly Ottó elnöki megnyitójára és Szilágyi Ernőnek az év halálaitól tartott megemlékezése után a dr. Lukács Leó társelnök által referált évi jelentést, valamint zárszámadást elfogadta és a beérkezett indítványok letárgyalása után 1943. évre a következő tisztikart választotta meg: Elnök Komoly Ottó; társelnökök Federit Hermann, dr. Kasztner Rezső, Klein Ignác, dr. Lukács Leó; alelnökök Hucker Rezsőné, dr. Ungár Béla; töltkár dr. Bak Miklós; töltkárok Braun Mihály, dr. Roth Szigfried; jegyzők Kohn Mártonné, Moor Zoltán; ügyész dr. Beregi Endre; háznagy Glattstein Ottóné; ellenőrök Brand Jenő, Schlössinger József; pénztáros Fülöp Imre; könyvtáros Kudelka Sándorné.

— A Bethlen-téri Templomegyesület közgyűlése. Vasárnap délelőtt tartotta a Bethlen-téri Templomegyesület szokásos évi közgyűlését. A tagok nagy számban jelentek meg, hogy meghallgassák az évi jelentést, amelyből kiderül, hogy milyen komoly munka folyik a Bethlen-téren. A Templomegyesület szép létszámu talmudtörával rendelkezik és különösen kiemelendő szociális munkássága. A Templomegyesület 17.000 pengőt fordít az 1943. évben szociális célokra. A tagok bizalma ismét Simonyi Albertet emelte az elnöki székbe. A közgyűlésen felszóllaltak: dr. Schwarcz Benjámin, Popper Lajos, Gáspár Vilmos, Kádár József, Kanizsai Dezső és Tolnai I. Béla. Az új tagok nevében dr. Rózsa Ignác köszöntötte a vezetőséget.

— A VIII. és IX. kerületi Izr. Nöcgyletek kulturdélutánja. A budapesti VIII. és IX. kerületi Izr. Nöcgylet emberbaráti intézményei javára a ferencvárosi templomkörzel elnöksége és választmánya — Kun Dezső elnökkel és Herczeg Sándor elnökhelyettes-sel az élükön — valamint a P. I. H. Hadviseltek bizottsága ferencvárosi körzetének vezetősége — Ripper Frigyes-sel az élén —, e hónap 20-án, csütörtökön délután nagyszabásu összejövetelt tartott, amelyen a Pesti Izr. Hitközséget Büchler Bertalan, Vas Lajos és dr. Zahler Emil előljárók képviseltek. A vendégek teljesen megtöltötték a pávautcai kulturtermet, ahol Forró Vera, felkérésre, két költeményt szavalt el, dr.

Somló Ferenc pedig munkatáborbeli élményeiből olvasott fel eseményeket. Az összejövetel az erkölcsi sikeren kívül jelentős anyagi bevétellel is járt. Landesmann Lászlóné elnöknasszony és munkatársai ezúton mondanak hálás köszönetet mindazoknak, akik az összejövetel sikere érdekében fáradoztak, vagy azon résztvettek.

— A Rabbiképző Intézet templomában az istentisztelet 3/48 órakor kezdődik. Prédikál Sternberger Ernő hallgató.

HALÁLOZÁS

Az alábbi munkaszolgálatosok elhalálozásáról kaptunk értesítést:

Gertler Rezső árukihordó (a. n. Steinmann Betti) november 28-án, Bún László 31 éves újságíró (a. n. Pollák Julianna) február 2-án, Tauszig Endre 38 éves férfiszabó (a. n. Zinner Lujza) március 26-án, Janovitz Sándor 33 éves hírlapíró (a. n. Hauer Laura) december 15-én, Brett Ervin 37 éves fogtechnikus (a. n. Goldmann Aranka) május 9-én, Berger István 28 éves zenész (a. n. Freund Katalin) április 26-án halt meg. (Legyen befoglalva a lelkiük az örök Lélek koszorújába. Amen!)

Művészi stírelék, EICHBAUM MÓR-nál X., Rudolf-tér 3 szám (Margit-hidnál). — Telefon: 124-674

Kiadótulajdonos: Magyarországi Izraeliták Országos Irodája
A szerkesztésért és kiadásért felelős:

ROÓZ REZSŐ.
(Beküldött kéziratokat nem örvönk meg és azok visszaküldésére sem vállalkozunk.)

Nyomatott a Globus Nyomdai Műintézet R. T. kör-forgógépein, Budapest, VI., Aradi-utca 8. Felelős: vitéz Margittay Antal igazgató.

Szülők figyelmébe!
Felvidéki nyaralás. Kassa.

Vakáció idején (június-július-augusztus hó) 3 zsidó diák leánykát 1-2 hónapi időtartamra „Fizető vendégként” elfogadjuk. kószl. Angol-német-tanítás, korrepetálás. Cím: Neumann Lászlóné Kassa, Fő-u. 85. Andrássypalota.

APRÓHÍRDETÉSEK

HÁZASSÁG

CSINOS harminchéárom éves leány, békébeli kelengyével, férjhez menne. Lehet özvegy, vagy elvált is. „Jó gazdasszony” jelígre a kiadoba. 493

ÁLLAST KAPHAT

ÖNÁLLÓ FŐZŐMINDENEST háromtagu családnak jó fizetéssel felvesszünk. Állástól „Videki város” jelígre a kiadoba. 504

TENDSZERETŐ, tiszta mindeves-főzőnő június elsőjére kóser háztartásba keresetetik. Sierk V. Csa. nád-u. 4/B. IV. em. 3. 505

SZEMSZEDŐNÖT kőzitűre, szombatosat is felvesszünk. Kazinczy-utca 56. Kötőde. 506

EGYÉVES GYERMEKHEZ fiatal női feleszek, ki háztartásban is segédkezik. Müllerné. Tisza Kálmán-ter 14. földszint 5.

ÁLLAST KERES

ÉPÜLETSZAKMÁBAN teljes tudással rendelkező, szombattartó fiatal-címber állást változtatna. „Ügyes” jelígre a kiadoba. 508

LAKÁS, ELLÁTÁS

ORTHODOX CSALÁDNÁL szép szobát teljes ellátással keresek, idősebb nő részére. „Csendes” jelígre a kiadoba. 501

NYARALJON Mátrafürdőn, a Mandl orth. kóser penzióban. Tel.: Mátrafürdő 25. 462

BUTOROZOTT Híszta szobát keres vidéki házaspár 2-3 hónapi tartózkodásra, lehetőleg Szabolcs-utcai Zsidókórházhoz közel. „Tiszta” jelígre. 495

VEGYES

VAKÁCIÓRA vallásosk társaságát sétálkával, német, újheber, angol, hittan oktatással. Vidéken is. Weisz nyelvtanár, Budapest, Damjanich-u. 26/b. 506

ÖRÖKBEFOGADNÉK teljesen árva zsidó fiút, esetleg leányt 3-6 évesig. „Házaspár” jelígre a kiadobaválta. 494

ZSIDÓ hanglemézeket megvételre keresek. Legnagyobb árat fizetem. Telefon: 293-223. 498

A gondos vidéki szülők ilyenkor a tanév vége felé már gondolkodznak azon, hogy a negyedik elemi, vagy a középiskola négy osztálya után leányuk milyen iskolába járjon, vagy milyen ipart tanuljon a fővárosban. Szakszerű felvilágosítást és pedagógiai tanácsot ad levélbeli érdeklődésre is DR. B. KRAUSZ HILDA min. eng. magyar zsidó leánynevelője, Budapest, XIV., Hermína-ut 3. Városháza. (A Pesti Izr. Hitközség Tanfelügyelőségének felügyelete alatt.)